

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زمان چاپ: ۱۴۰۲/۱۱/۲۰

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و عملکرد سازمانی معلمان شهرستان آبادیه در

سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲

بهزاد مزارعی^۱، رضا جمالی^۲، مصطفی حسین پور^۳، روح اله مزارعی^۴، محمدعلی باباپور آقائی^۵

۱- لیسانس علوم قرآن و حدیث

۲- لیسانس علوم تربیتی گرایش آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان پردیس علامه طباطبایی بوشهر

۳- لیسانس علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان مرکز فرخ شهر

۴- لیسانس روان شناسی دانشگاه آزاد واحد ارسنجان

۵- لیسانس علوم تربیتی گرایش آموزش و پرورش ابتدایی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرکرد

چکیده

توجه ویژه به سرمایه اجتماعی از حیث توسعه و گسترش دانش در سازمان ها سبب می شود. با همین هدف این پژوهش به بررسی سرمایه اجتماعی و عملکرد سازمانی پرسنل آموزش و پرورش شهرستان آبادیه می پردازد. جامعه آماری این پژوهش معلمان شهرستان آبادیه تعداد ۱۳۰۰ نفر می باشد. برای محاسبه حجم نمونه آماری از فرمول کوکران استفاده شده و تعداد نمونه ۲۵۰ نفر مشخص شده است روش نمونه گیری تصادفی ساده استفاده شده است. این تحقیق از نظر نوع توصیفی، از نظر هدف کاربردی است. در این پژوهش با هدف توصیف آماری و فراوانی متغیرهای جمعیت شناختی و متغیرهای تحقیق از آمار توصیفی با استفاده از نرم افزار SPSS ۲۱ استفاده خواهد شد. سرمایه اجتماعی رابطه ایی و ساختاری بر انتقال دانش اثر مثبت و معناداری دارد و انتقال دانش نیز بر عملکرد سازمانی اثر مثبت و معناداری دارد.

کلمات کلیدی: سرمایه اجتماعی ساختاری، انتقال دانش، عملکرد سازمانی، آبادیه

مقدمه

می توان با بالا بردن سطح دانش و به اشتراک گذاشتن آن در سطوح مختلف سازمان و همچنین برنامه ریزی صحیح دانش پیرامون چالش ها، عملکرد مؤسسات بهبود و ارتقاء می یابد. از جهتی تسهیم و انتقال دانش در بین پرسنل، یکی از چالش هایی است که به میزان ارتباط و همکاری و اجتماعی بودن افراد ارتباط دارد تا بتوانند دانش موجود را در نهاد انتقال و اشاعه دهند. پس توسعه و گسترش دانش در سازمان ایجاب می کند که به سرمایه اجتماعی توجه خاصی داشته باشیم. به همین جهت این پژوهش به بررسی سرمایه اجتماعی و مدیریت دانش و عملکرد سازمانی آموزش و پرورش می پردازد. پس، عملکرد سازمانی یک سازه ی کلی است که بر چگونگی انجام عملیات سازمانی توجه دارد. عملکرد سازمانی را سطحی که سازمان ها به اهداف کسب و کارشناسان می رسند تعریف کرده اند. عملکرد به چگونگی انجام وظایف، فعالیت ها و نتایج حاصل از آنها معطوف می شود. عملکرد را می توان نتایج قابل اندازه گیری تصمیمات و اقدامات سازمان دانست که نشان دهنده ی میزان موفقیت و خروجی های کسب شده است (حسین زاده، ۱۳۹۸). مولین در تعریف خود از سنجش عملکرد بر چگونگی مدیریت و ارزش آفرینی به شرح زیر تأکید دارد: «ارزشیابی چگونگی مدیریت سازمان ها و ارزش آفرینی آن ها برای مشتریان و دیگر ذینفعان» (مولین^۱، ۲۰۱۲)

سرمایه اجتماعی فعالیت های اجتماعی و شهروندی اطلاق می شود که اعتماد بین افراد جامعه را نیز شامل می شود (کاپلان^۲، ۲۰۱۳). تحقیقات نشان می دهد که سرمایه اجتماعی بالاتر و انسجام اجتماعی بیشتر به بهبود شرایط جامعه و سازمان کمک می کند (کیم و کاواچی^۳، ۲۰۱۴) سرمایه اجتماعی به عنوان منبعی که ممکن است افراد، گروه ها و جوامع برای رسیدن به نتایج بهینه آن را بکار گیرند، قلمداد می شود، و آن مقوله ایی است که در بسیاری موارد توسط تحلیل گران اجتماعی برای توصیف طیف وسیعی از فرآیندهای اجتماعی بکار برده می شود و به درک این پرسش که چرا برخی افراد، گروه ها و طبقات مردم به نتایج سیاسی، اقتصادی و یا اجتماعی مثبت تری نسبت به دیگران نایل می شوند، منجر می شود (نوقانی^۴، ۲۰۱۰). در نبود سرمایه اجتماعی، سایر سرمایه ها اثربخشی خود را از دست می دهند و در صورت نبود سرمایه اجتماعی، پیمودن راه های توسعه و تکامل فرهنگی و اقتصادی، ناهموار و دشوار می شوند (ماتیجسی^۵، ۲۰۱۰). مدیران و کسانی که بتوانند در

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

سازمان، سرمایه‌اجتماعی ایجاد کنند، راه موفقیت شغلی و سازمانی خود را هموار می‌سازند. بهبود مکانیزم سرمایه اجتماعی باعث بهتر شدن عملکرد سازمانی و ارتقا بهره وری سازمان می‌شود (تاگو، ۲۰۱۵).

ضرورت تحقیق

توانایی ادارات در یکپارچه سازی و هماهنگ نمودن دانش به عنوان یکی از راه‌های رسیدن و حفظ مزیت‌های رقابتی تلقی می‌شود. به جهت افزایش نقش دانش در سازمان‌ها، مقوله مدیریت دانش به عنوان یک مبحث اساسی وارد سازمان‌های امروزی گردیده است. مدیریت دانش، فرآیندی است که به واسطه آن سازمان‌ها در زمینه یادگیری، کدگذاری دانش، توزیع و انتقال دانش، مهارت‌هایی را کسب می‌کنند (علوی، ۱۳۹۵). اهمیت مدیریت در سازمان‌ها لزوم به کارگیری استراتژی‌هایی را در این زمینه ضروری است. مکاتب متعددی است از استراتژی‌های مدیریت دانش در سازمان‌ها وجود دارد که هر کدام از جنبه‌های مختلف به بیان استراتژی‌های مدیریت دانش توجه دارند. در بیشتر سازمان‌ها به دلیل نبود سیستمی که در گام اول کارکنان را به مستند کردن تجارب و دانایی‌های کاری خود وادار کند و در گام دوم قادر باشد تا شرح مشاغل را با اطلاعات علمی روز تنظیم کند و در اختیار پرسنل قرار دهد، دستیابی به دانش لازم برای اجرای نقش‌ها و وظایف مختلف تا اندازه‌ای مشکل به نظر می‌رسد.

فرضیه‌های تحقیق:

- (۱) سرمایه اجتماعی ساختاری روی انتقال دانش معلمان شهرستان آبادیه اثر می‌گذارد
- (۲) سرمایه اجتماعی رابطه‌ای روی انتقال دانش معلمان شهرستان آبادیه اثر می‌گذارد
- (۳) سرمایه اجتماعی شناختی روی انتقال دانش معلمان شهرستان آبادیه اثر می‌گذارد
- (۴) انتقال دانش روی عملکرد سازمانی معلمان شهرستان آبادیه اثر می‌گذارد

روش تحقیق

پژوهش حاضر بر اساس هدف از نوع کاربردی و از نظر شیوه گردآوری اطلاعات، تحقیقی توصیفی و از نوع همبستگی است.

جامعه آماری

جامعه آماری تحقیق حاضر معلمان شهرستان آبادیه تعداد ۱۳۰۰ نفر می‌باشد. پرسشنامه‌های پخش شده توسط معلمان شهرستان آبادیه پاسخ داده شده تا با انتخاب گزینه‌ی مناسب از طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت به سوالات پاسخ بدهند.

روش و ابزار جمع‌آوری داده‌ها

برای اجرای هر نوع مطالعه‌ای داده‌هایی جمع‌آوری شده و با استفاده از فرضیه‌ها مورد آزمون قرار می‌گیرند. برای جمع‌آوری داده‌ها، ابزارها و روش‌های متعددی وجود دارد. ابزار مورد استفاده در این تحقیق پرسشنامه است. روش گردآوری اطلاعات نیز بصورت میدانی می‌باشد. پرسشنامه، مجموعه‌ای از پرسش‌های هدف‌دار است که با بهره‌مندی از مقیاس‌های گوناگون، نظر و دیدگاه فرد یا پاسخ‌گو را مورد سنجش قرار می‌دهد. در این مقاله برای جمع‌آوری اطلاعات جهت آزمون

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

فرضیه ها از پرسش نامه استاندارد برگرفته از تحقیقات تایگو در سال ۲۰۱۳ استفاده شده است. این پرسشنامه دارای ۲۰ سوال می باشد که سوالات ۱ تا ۴ مربوط به سرمایه ساختاری و سوالات ۵ تا ۸ مربوط به سرمایه رابطه ای و سوالات ۹ تا ۱۱ مربوط به سرمایه شناختی و سوالات ۱۲ تا ۱۴ مربوط به تسهیم دانش و سوالات ۱۵ تا ۱۷ مربوط به انتقال دانش و سوالات ۱۸ تا ۲۳ مربوط به عملکرد سازمانی است.

آمار توصیفی

این تحقیق به منظور توصیف آماری و فراوانی متغیرهای جمعیت شناختی و متغیرهای تحقیق از آمار توصیفی با استفاده از نرم افزار ۲۲ spss استفاده خواهد شد.

آمار استنباطی:

در این تحقیق به منظور ارائه مدل عملیاتی تحقیق با استفاده از روش معادلات ساختاری و روش تحلیل عاملی با استفاده از نرم افزار amos به بررسی مدل تحقیق پرداخته شد و سپس ضرایب مسیر و معنی داری آنها بررسی و تجزیه و تحلیل نمودیم. روش معادلات ساختاری یک روش آماری برای یافتن مجموعه ی کوچکی از متغیرهای مشاهده نشده است که می تواند برای محاسبه کوارینانس بین مجموعه بزرگتری از متغیرهای مشاهده شده استفاده شود. یک عامل، متغیری غیرقابل مشاهده می باشد که فرض صفر رد می شود روی متغیرهای مشاهده شده تاثیر می گذارد. تحلیل عاملی همچنین برای ارزیابی روایی و اعتبارسنجی مقیاس های قابل اندازه گیری مورد استفاده قرار می گیرد.

یافته ها

توسعه و گسترش دانش در سازمان سبب می شود که به سرمایه اجتماعی توجه ویژه ای داشته باشیم. به همین جهت این تحقیق به بررسی سرمایه اجتماعی و مدیریت معلمان آموزش و پرورش تعداد ۱۳۰۰ نفر می باشد. برای محاسبه حجم نمونه آماری از فرمول کوکران استفاده شده و تعداد نمونه ۲۵۰ نفر مشخص شده است روش نمونه گیری تصادفی ساده استفاده نمودیم. این تحقیق از نظر نوع توصیفی، از نظر هدف کاربردی است. در این تحقیق به منظور توصیف آماری و فراوانی متغیرهای جمعیت شناختی و متغیرهای تحقیق از آمار توصیفی و هیستوگرام با استفاده از نرم افزار ۲۰ spss استفاده خواهد شد. نتایج پژوهش بصورت زیر است:

(۱) ضریب مسیر بین سرمایه اجتماعی رابطه ای و انتقال دانش ۰/۲۸ بوده و معنی دار می باشد ($t > 2$). پس سرمایه

اجتماعی ساختاری بر انتقال دانش اثر مثبت و معناداری دارد

(۲) ضریب مسیر بین سرمایه اجتماعی رابطه ای و انتقال دانش ۰/۲۲ بوده و معنی دار می باشد ($t > 2$). پس سرمایه

اجتماعی رابطه ای بر انتقال دانش اثر مثبت و معناداری دارد.

(۵) ضریب مسیر بین سرمایه اجتماعی رابطه ای و انتقال دانش ۰/۶۱ بوده و معنی دار می باشد ($t > 2$). پس سرمایه

اجتماعی شناختی بر انتقال دانش اثر مثبت و معناداری دارد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۶) ضریب مسیر بین انتقال دانش بر عملکرد سازمانی ۰/۳۶ بوده و معنی دار می باشد ($t > 2$). پس انتقال دانش بر عملکرد سازمانی اثر مثبت و معناداری دارد.

نتیجه گیری

تحقیقات نشان داد که بین سرمایه اجتماعی مدیریت دانش و عملکرد سازمانی رابطه معنی داری وجود دارد. انتقال اطلاعات و دانش در سطح کلی و جز بین افراد و سازمان ها، بستگی به افرادی دارد که این انتقال را تسهیل و تسریع می کنند. در نتیجه، تمام مواردی که تحریک کننده ارتباط بین فردی یا مانع آن باشند، بر مبادلات اطلاعاتی افراد نیز اثر گذار می شود. به همین جهت، اهمیت ارتباطات و تعاملات مبتنی بر اعتماد میان افراد در گسترش و کاربرد دانش، مورد تأکید قرار دارد. هر سازمانی بتواند هر چه بیشتر تعاملات اثربخش را در میان کارکنان خویش در داخل گروه ها و واحدهای سازمانی افزایش دهد، بیشتر می تواند نسبت به اثربخشی مبادلات اطلاعاتی میان افراد خویش و در نتیجه، مدیریت اثربخش دانش سازمانی اطمینان حاصل کند. پس ایجاد و گسترش فرهنگ و جوی در سازمان که این نوع ارتباطات و تعاملات را ترغیب کند، از ضرورت های مدیریت دانش می باشد. بر این اساس، پژوهشگران بر آن شده اند تا ارتباط میان سرمایه اجتماعی و ابعاد، فرایندها و فعالیت های گوناگون مدیریت دانش را در سازمان، تبیین کنند. می توان گفت مدیریت دانش و تسهیم دانش و سرمایه اجتماعی و روابط بین افراد مفاهیمی هستند که ارتباط تنگاتنگی با بهره وری، اثربخشی و عملکرد کارکنان و سازمان ها دارند. نقطه مثبت اصلی و عمده سرمایه اجتماعی در اختیار گذاشتن اطلاعات زیاد با هزینه پایین و زمان اندک برای بازیگرانی است که نقش اصلی را در سرمایه اجتماعی ایفا می کنند. هرچه ذخیره سرمایه اجتماعی در سازمان بالا باشد، نیاز به تدوین قوانین و مقررات، ایجاد نهادهای اجرایی و نظارتی کمتر می شود. به نظر می رسد مدیران از طریق شاخص ها و عواملی مانند دستورالعمل ها و بخشنامه ها، نهادهای مختلف نظارتی و بازرسی؛ شایعه پراکنی؛ ترور و تخریب شخصیت ها؛ تخلفات اداری؛ بی اعتنائی کارکنان به سازمان؛ شکست تیم ها و کمیته های کاری در سازمان؛ تمایل نداشتن کارکنان به یادگیری دانش روز و تسهیم دانش و اطلاعات؛ فقدان روحیه رقابت جویی در درون سازمان یا نسبت به رقبیان؛ افزایش غیبت، مرخصی می توانند درجه و میزان سرمایه اجتماعی در سازمان را تشخیص دهند. روابط نزدیک از خلال تعامل و ارتباط مستمر به دو طرف کمک می کند تا به مبادله رسمی و غیر رسمی اطلاعات بپردازند. روابط نزدیک، ترویج ارتباط های عمیق و تسهیل مبادله اطلاعات جزئی میان طرفین را به همراه دارد. علاوه

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

بر آن به افراد فرصت بیشتری می دهد تا از طریق تماس های رودررو و فیزیکی در احساسات، انگیزه ها، تجارب جمعی و الگوهای ذهنی یکدیگر سهیم شوند. به عبارت دیگر، دانش از طریق گفت و شنوهای مکرر میان اعضای دو موسسه به مفاهیم و اصطلاحات مشترک برای آن ها تبدیل می شود .

پیشنهادهای تحقیق

۱. به دلیل اهمیت بسیار زیاد مدیریت دانش، پیشنهاد می گردد که در تحقیقات آتی فرایند مدیریت دانش در آموزش و پرورش شهرستان آبادیه اجرایی گردد.
۲. پیشنهاد می گردد این موضوع در سایر سازمان های کشور انجام گیرد تا قدرت تعمیم پذیری تحقیق افزایش یابد و نتایج آنها با یکدیگر مقایسه گردد.
۳. پیشنهاد می گردد در تحقیقات آتی با پرسشنامه های دیگر نیز این موضوع بررسی گردد و نتایج آنها با یکدیگر مقایسه گردد.

محدودیت های تحقیق

۱. یکی از متغیر های این تحقیق مدیریت دانش بود. ولی در این تحقیق به بررسی تمام ابعاد مدیریت دانش نپرداختیم.
۲. جامعه این تحقیق معلمان آموزش و پرورش آبادیه بود که نمی توان تنها با تحقیق در یک سازمان نتایج تحقیق را به کل سازمان ها تعمیم داد.
۳. در این پژوهش برای سنجش متغیرها تنها از پرسشنامه استفاده کردیم . در حالیکه می توان از ابزار مصاحبه نیز استفاده نمود.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

فهرست منابع

۱. ابطحی، حسین، صلواتی، عادل، (۱۳۸۵)، مدیریت دانش در سازمان، تهران، انتشارات پیوند نو.
۲. احمدی، محسن، (۱۳۹۱)، تأثیر اجرای مدیریت دانش بر عملکرد سازمانی با رویکرد کارت امتیازی متوازن تأثیر اجرای مدیریت دانش بر عملکرد سازمانی با رویکرد کارت امتیازی متوازن (BSC) مطالعه موردی در شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران، دهمین کنفرانس بین المللی مدیریت، ص ۱-۱۸.
۳. محمدیان، حمید. (۱۳۸۹). «بررسی رابطه بین اعتماد و مشارکت اجتماعی در نواحی روستایی شهر کاشان»، نامه علوم اجتماعی، ش ۱۷ (۱۳۶۲)، بهار و تابستان.
۴. الوانی، سید مهدی و نقوی، سید علی (۱۳۸۷)، سرمایه اجتماعی: مفاهیم و نظریه ها، پایگاه مجلات تخصصی نورمگز، فصلنامه مطالعات مدیریت، شماره ۳۴
۵. امیرخانی امیرحسین، (۱۳۸۴)، کاربرد مدیریت دانش در بهبود عملکرد سازمان، پیک نور- علوم انسانی، ۱۳، ص ۱۳۱-۱۴۰.
۶. تاجبخش، کیان، (۱۳۸۴)، سرمایه اجتماعی، اعتماد، دموکراسی و توسعه، ترجمه افشین خاکباز و حسن پویان، تهران : شیرازه.
۷. رنای، محسن (۱۳۸۵)، «نقش سرمایه‌های اجتماعی در توسعه اقتصادی»، دریچه، فصلنامه فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، صص ۲۳-۴.
۸. روح الامینی، محمود، (۱۳۸۴)، زمینه فرهنگ شناسی، انتشارات دانشگاه پیام نور، چاپ چهارم.
۹. منصوری و همکاران (۱۳۸۸)، بررسی ارتباط مدیریت دانش با سرمایه اجتماعی در دانشگاه اسلامی، مدیریت در دانشگاه اسلامی، سال سیزدهم، شماره ۱، ۴۴-۶۶.
۱۰. فوکویاما، فرانسیس (۲۰۱۰)، بررسی سرمایه اجتماعی و حفظ آن، ترجمه غلامعباس توسلی، تهران، انتشارات جامعه ایرانیان .
۱۱. حمیدی، جلال (۱۳۹۵)، بیگانگی مانعی برای مشارکت و توسعه ملی، بررسی رابطه میان بیگانگی و مشارکت اجتماعی سیاسی، نامه پژوهش فصلنامه تحقیقات فرهنگی، شماره ۱، مرکز پژوهش های بنیادی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی .
۱۲. حسین زاده، حمید (۱۳۸۹)، نقش تعهد سازمانی در تسهیم دانش، دوماهنامه توسعه انسانی پلیس، سال هفتم، شماره ۳۰، صص ۲۳-۳۶.
۱۳. حسنی فر، همایون (۱۳۹۸)، مباحثی از توسعه اقتصادی در ایران، مقاله نگرش متدولوژیک بر تفاوت و تعدد در مفاهیم توسعه، نشر هشت بهشت: کاشان

خارجی

Bhatt, G.D. (۲۰۰۱), "Knowledge management in organizations: examining the interaction between technologies, techniques, and people", Journal of Knowledge Management, Vol. ۵, pp. ۶۸-۷۵.

- Bourdieu, pierre, (۲۰۰۹), the forms of capital , in john G. Richardson (ed). handbook of theory and research for the sociology of education. New York: Greenwood press. P. ۲۴۱-۲۵۸.
- Cappelli, P. (۲۰۰۲). " Social Capital and Retraining", university of Pennsylvania, Philadelphia
- Coleman , james. (۲۰۰۸), social capital in the creation of human capital American journal of sociology supplement): p. ۹۵-۱۲۰
- Drukker, M.C. and Kaplan, ۲۰۰۳. Children's health-related quality of life, neighbourhood socio-economic deprivation and social capital. A contextual analysis. Social Science and Medicine. ۵۷(۵), pp. ۸۲۵-۸۴۱.
- Jung-Chi P (۲۰۰۶). An empirical study of the relationship between knowledge sharing and IS/IT strategic planning (ISSP). Management Decision; ۴۴: ۱۰۵-۱۲۲.
- Friga, Paul (۲۰۰۴). Codification Strategies in Knowledge Management Processes Learning from Stimulation: the University of North Carolina Chapel.
- Flávio T, Maria Borges Tiago, T and Couto, J.P (۲۰۱۰), Assessing the Drivers of Virtual Knowledge Management Impact in European Firms' Performance: an Exploratory Analysis, Electronic Journal of Knowledge Management Volume ۷ Issue ۲, (۲۶۷ - ۲۷۶).